

Kísértetek

Kísértet – ez köztudomású – többféle van. Vannak temetői kísértetek, padlás- és pincekísértetek; úti kísértetek, gyermek- és felnőttkísértetek, gyalogos- és lovaskísértetek, néma és hangos kísértetek, sőt olyanok is, amelyek nem is jelennek meg valamely földi alakban, csak úgy belülről csábítgatják az embert külföldi kellemes, de bűnös tevékenységre. Ezek a legveszedelmesebbek.

A temetői kísértetekkel nem is érdemes foglalkozni, annyira mindennaposak. Ruházatuk fehér lepedő; abban imbolyognak a sírok között, ide-oda lengnek, akiknek jó füle van, az ilyenkor csontzörgést is hallhat. Ha leesik a hó, a fehér leplet feketére cserélik ki, mert fehérben a kutya se látná meg őket. Abban azonban megegyeznek, hogy az első kakasszóra eltűnnek.

Ha tehát szólt a kakas, ne is fáradjon senki kísértet látni, mert olyankor már minden tisztességes kísértet – alszik.

Ámbár a padlás- és pinceszellemekek más regulához tartják magukat, és néha nappal is zörögnek a padlásra; lelöknek egy-egy régi tepsit a gerendáról, almával gurigáznak, egyesek láncot csörgetnek. Hogy miért éppen láncot, a fene jobban tudja. A pincében viszont inkább az abroncsot pattintják el, vagy hordót döngögtetnek – persze üres hordót –, mintha az élőket figyelmeztetnék, hogy egy kis borpára a szellemeknek is jót tesz. (A borpára nem tévesztendő össze a “borpárlat” nevezetű konyakkal.) Ruházatuk ezeknek is sokszor valamely lepel; néha azonban valamelyik elhunytak padlásra őrzött régi ruhájába öltöznek, mivel az kéznél van. Ugyanezen szellemek előszeregettel járkálnak az öreg padlás- és pincelépcsőkön, amelyek ilyenkor panaszosan pattognak és nyekeregnek, ezzel adván tudtul az élőknek valamely kívánságukat, amelyet életükben nem teljesítettek.

Az úti kísértetek lehetnek gyalogosok, lovasok, esetleg valamely állat alakjában jelentkeznek. Természetesen nem tehén vagy birka alakjában, mert ezek az állatok kísérteti szempontból – úgy látszik – hasznavehetetlenek. Ellenben igenis mész, azaz fekete csődör alakjában, melynek szeme úgy ég, mint a pokol két lámpása, de nem dobognak, nem is doboghatnak, hiszen lábuk nem éri a földet.

Néha azonban fekete kecskebak alakját öltik fel. A kecskebak nem követi a kocsit, csak áll az árokparton. Két szeme zölden világít, és néha mekeg, de nem mindig. A baknak félreismerhetetlen pokol, azaz ájnszag szaga van, mint a kénnek. Szalmacsóvát kell feléje dobni, akkor eltűnik. Szalmacsóva helyett háromszor köpni is lehet, de ez gyengébb fegyver. Szénacsóva nem használ.

Az úti kísértetek közé tartozik még a kotlós, amely kottyogva hívja csibéit a gyalogos utas körül. Ez kimondottan kora esti kísértet. Szereti a ködöt és az öreg embereket, akiket a kotlós a faluig kísér, jelezve nekik közeli halálukat. Ezek az öregek aztán rendszerint – idők múltával – meghalnak. Ezek az öregek többnyire a szőlőből, azaz a pincéből jönnek, és öregesen botolognak. A vállukat húzza a szőrtarisznnya s a benne levő pintes üveg. Ha a pintesből egy kis újbort locsolnának a láthatatlan kotlós felé, az azonnal távozna, de hát kinek van szíve a finom újbort ellocsolni? Inkább a szeme folyjon ki annak a kotlósnak! Így aztán az öregek menthetetlenek.

Ne feledkezzünk meg azonban a kályha- és kéménykísértetekről sem, amelyek kopogással és huhozással jelzik jelenlétüket, de van olyan is, amelyik csuklik. Ezek többnyire elhunyt kéményseprők, akik még kísérteti sem mernek az özvegyi otthonba idő után hazajárni. Az özvegy kéményseprőné elhunytával ezek a kopogások, sóhajtozások megszűnnek, jelezve, vége a felelőtlen kujtorgásnak.

Természetesen a kísértetek válfajait megközelítőleg sem ismerjük. Én csak egyet ismertem személyesen. de az sem az volt; egyébként Banádi Jósának hívták. Ezt a fiatalkorú kísértetet saját padlásunkon ütötték le kísérteties működés közben, ámbár egy valódi halas bicsakot nyert vele.

A mi padlásunkon ugyanis megszámlálhatatlan veréb és nagyon is számon tartott galamb tanyázott. A galambokat János bátyám tartotta számon, aki olyan ráérős öreglegény volt, és számon tartotta baráti köröm, akik bizonyos jogokat élveztek padlásunkon. Ebbe a véd- és dacsövetségbe furakodott be Decsi Laci, akinek iksz-lába és halas bicskája volt. Befurakodását túrnünk kellett, mert Laci bizonyos borosüvegek révén János bátyám bizalmát, sőt szeretetét élvezte, mert a borosüvegek nem voltak üresek.

Laci kemény, bátor, mondhatnám, szemtelen egyéniség volt, aki az egyik gerenda alatt fészkelő fehér és búbos galambpárról kijelentette, hogy azok az övék, mert a fiókákat János bátyám neki adta.

Megjegyzem, a galambok elméletileg apámé voltak, gyakorlatilag azonban János bátyám “kezelte” őket. Elég bajunk is volt vele, s csak még ez a Laci hiányzott...

– Majd megugratom én ezt a fűrészbaklábú alakot – mondta Jóska –, hogy ész nélkül megvilágítsa.

El kell árulnom, hogy a megugratás nem sikerült tökéletesen, bár Jóska mindent megtett a cél érdekében. Fellopózott a padlásra, s ott egy használaton kívüli asztalterítővel magát kísértetnek álcázva várta

Laci látogatását a fehér és búbos galamboknál. A padlás homálya kísértetjárásra feltétlen alkalmas volt, már csak azért is, mert valóságos múzeuma volt a kiselejtezett öreg ruháknak, edényeknek, gyertya-tartóknak és egyéb szerszámoknak.

Laci azonban nem volt fogékony a múlt eme patinás tanúinak beszédes öregsége iránt, leült a gerendára, és nézte a kis búbos anyát, aki alatt a két kis szőrös galamb lapult.

Beljebb a sötétben ekkor valami kaparászás hallatszott. Laci odanézett és megborzongott. A kaparászás halk zörgéssé erősödött.

Laci megremegett és felállt. Megfutamodásról szó sem lehetett, mert a kísértet elől úgysem lehet elszaladni, hátat fordítani pedig halálos könnyelműség, mert akkor meglovagolja az embert, ezt mindenki tudja.

S ebben a szívdermesztő csendben némán és borzalmasan a homályban megmozdult egy sötét rém. Laci olyat ordított, hogy mi is megborzongtunk, akik a kémény mögött lestük a fejleményeket, és ijedté-

ben egy törött kapanyéllal úgy fejbe vágta a fekete alakot, hogy az elnyúlt, mint a béka. Aztán rohant, s a kémény mögé rendkívül sápadtan érkezett.

– A... agyon... ütöttem a kís... kísértetet.

– Uhú – kiáltott valaki –, a Jóskát?

És rohantunk Jóskához, aki a molyrágta lepel alatt feküdt; látszólag holtan, ámbár a lába mintha mozgott volna.

– Jóska – sírta Laci –, Jóska – húzta le róla a leplet –, még csak egyszer nyisd ki a szemed, igazán odaadom a halas bicsakom...

Jóska erre – természetesen – kinyitotta a szemét, mert ki tudna ilyen ajánlatnak ellenállni? Senki! A világon senki! Még egy kísértet se! Sőt, még egy halott kísértet se.

Azóta sem láttam kísértetet.

*

Tartalmazzák az Őszi vásár (1962) és a Ködös utak (1979) c. kötetek. A Magyar Rádióban A halas bicska címmel vették fel 1975. január 2-án, Márkus László közreműködésével. Ezt a felvételt az évtizedek során a Petőfi és a Kossuth Rádió is többször leadta.